

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 12 czerwca 2014 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa — Środki ograniczające podjęte wobec Białorusi — Zamrożenie funduszy i zasobów gospodarczych — Odstępstwa — Wypłata honorariów związanych z usługami prawnymi — Uznanie przysługujące właściwemu organowi krajowemu — Prawo do skutecznej ochrony sądowej — Znaczenie bezprawnego pochodzenia funduszy — Brak

W sprawie C-314/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litwa) postanowieniem z dnia 3 maja 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 7 czerwca 2013 r., w postępowaniu:

Užsienio reikalų ministerija,

Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba

przeciwko

Władimirowi Pieftiewowi,

BelTechExport ZAO,

Sport-Pari ZAO,

BT Telecommunications PUE,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: T. von Danwitz, prezes izby, E. Juhász, A. Rosas (sprawozdawca), D. Šváby i C. Vajda, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu W. Pieftiewa, BelTechExport ZAO, Sport-Pari ZAO i BT Telecommunications PUE przez V. Vaitkutė Pavan oraz E. Matulionytė, advokatės,

* Język postępowania: litewski.

- w imieniu rządu litewskiego przez D. Kriaučiūnasa oraz J. Nasutavičienė, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Konstantinidisa oraz A. Steiblytė, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczącego środków ograniczających wobec Białorusi (Dz.U. L 134, s. 1), zmienionego rozporządzeniem wykonawczym Rady (UE) nr 84/2011 z dnia 31 stycznia 2011 r. (Dz.U. L 28, s. 17) i rozporządzeniem Rady (UE) nr 588/2011 z dnia 20 czerwca 2011 r. (Dz.U. L 161, s. 1) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 765/2006”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Užsienio reikalų ministerija (ministerstwem spraw zagranicznych) i Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba (biurem śledczym ds. przestępczości finansowej przy ministerstwie spraw wewnętrznych) a W. Pieftiewem, BelTechExport ZAO, Sport-Pari ZAO i BT Telecommunications PUE (zwanymi dalej „stronami przeciwnymi w postępowaniu głównym”) w przedmiocie środków ograniczających podjętych wobec tych ostatnich.

Ramy prawne

- 3 Motyw 1 rozporządzenia nr 765/2006 brzmi następująco:

„Dnia 24 marca 2006 r. Rada Europejska wyraziła ubolewanie nad niedotrzymaniem przez władze białoruskie zobowiązań podjętych na forum [Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)] w zakresie wyborów demokratycznych, uznała, że podczas wyborów prezydenckich na Białorusi w dniu 19 marca 2006 r. doszło do istotnych uchybień; i potępiła działania władz białoruskich podjęte tego samego dnia polegające na aresztowaniu uczestników demonstracji pokojowej korzystających z przysługującego im prawa do wolności zgromadzeń w celu zaprotestowania przeciwko sposobowi przeprowadzenia wyborów prezydenckich. W związku z tym Rada Europejska zdecydowała, że należy zastosować środki ograniczające wobec osób, które są odpowiedzialne za łamanie międzynarodowych standardów wyborczych”.

- 4 Artykuł 2 ust. 1 rozporządzenia nr 765/2006 przewiduje zamrożenie funduszy i zasobów gospodarczych należących do prezydenta Łukaszenki i niektórych innych urzędników Republiki Białorusi oraz związanych z nimi osób fizycznych lub prawnych, podmiotów i organów wymienionych w załączniku I do tego rozporządzenia.
- 5 Artykuł 2 ust. 2 rozporządzenia nr 765/2006 przewiduje, że nie udostępnia się, bezpośrednio ani pośrednio, żadnych funduszy ani zasobów gospodarczych wymienionym w załączniku I do tego rozporządzenia osobom fizycznym lub prawnym, podmiotom i organom ani na ich rzecz.

6 Artykuł 3 ust. 1 rozporządzenia nr 765/2006 stanowi:

„W drodze odstępstwa od art. 2 właściwe organy państw członkowskich wskazane na stronach internetowych wymienionych w załączniku II mogą zezwolić na uwolnienie określonych zamrożonych funduszy lub zasobów gospodarczych lub udostępnienie określonych zamrożonych funduszy lub zasobów gospodarczych na warunkach, jakie uznają za stosowne, po ustaleniu, że te fundusze lub zasoby gospodarcze są:

- a) niezbędne do pokrycia wydatków na podstawowe potrzeby osób wymienionych w załączniku I lub załączniku IA i członków ich rodzin pozostających na ich utrzymaniu, w tym do opłacenia żywności, czynszu lub kredytu hipotecznego, lekarstw i leczenia, podatków, składek ubezpieczeniowych oraz opłat za usługi użyteczności publicznej;
- b) przeznaczone wyłącznie na pokrycie uzasadnionych kosztów honorariów i zwrotu wydatków poniesionych w związku ze świadczeniem usług prawnych; [...]

[...]”.

7 Zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie internetowej wymienionej w załączniku II do rozporządzenia nr 765/2006 organem krajowym właściwym dla Republiki Litewskiej jest Użsienio reikalų ministerija.

8 Zgodnie z pkt 3 dokumentu Rady zatytułowanego „Dobre praktyki [Unii Europejskiej] w zakresie skutecznego wprowadzania w życie środków ograniczających”, w wersji z dnia 24 kwietnia 2008 r. (dokument 8666/1/08 REV 1, zwanego dalej „dobrymi praktykami”), dobre praktyki należy uważać za niewyczerpujące zalecenia natury ogólnej w zakresie skutecznego wprowadzania w życie środków ograniczających zgodnie z obowiązującym prawem Unii oraz z właściwym ustawodawstwem krajowym. Nie są one wiążące prawnie i nie powinny być odczytywane jako zalecenia podjęcia jakichkolwiek działań, które nie byłyby zgodne z obowiązującymi przepisami prawa unijnego lub krajowego, w tym przepisami dotyczącymi ochrony danych.

9 Punkty 54 i 55, ujęte w rozdziale VII, zatytułowanym „Wyłączenia ze względów humanitarnych”, tytułu C dobrych praktyk, brzmią następująco:

„54. Sekcja ta dotyczy tylko zastosowania tak zwanego wyłączenia ze względów humanitarnych, które powinno pomóc zapewnić zaspokojenie podstawowych potrzeb wyznaczonych osób, i nie uwzględnia innych wyłączeń (np. na koszty sądowe lub wydatki wyjątkowe).

55. Działając zgodnie z literą i duchem rozporządzeń, właściwy organ uwzględnia podstawowe prawa przy przyznawaniu wyłączeń mających na celu zaspokojenie podstawowych potrzeb”.

10 Punkty 57 i 59–61, ujęte w rozdziale VIII, zatytułowanym „Wskazówki w przypadku rozpatrywania wniosków o wyłączenia”, tytułu C dobrych praktyk, stanowią:

„57. Wyznaczone osoby i podmioty mogą zwracać się z wnioskiem o zezwolenie na korzystanie z ich zamrożonych funduszy lub zasobów gospodarczych, na przykład aby zaspokoić wierzyciela [...].

[...]

59. Osoba lub podmiot, które chcą udostępnić fundusze lub zasoby gospodarcze wyznaczonej osobie lub podmiotowi, muszą złożyć wniosek o wydanie zezwolenia. Rozpatrując takie wnioski, właściwe organy powinny między innymi uwzględnić dostarczone dowody dotyczące uzasadnienia wniosku i sprawdzić, czy powiązania wnioskodawcy z wyznaczoną osobą lub podmiotem nie sugerują, że mogliby oni współpracować w celu obejścia środków zamrażających.

60. Rozpatrując wnioski o wydanie zezwolenia na wykorzystanie zamrożonych funduszy lub zasobów gospodarczych lub na udostępnienie funduszy lub zasobów gospodarczych, właściwe organy powinny przeprowadzić dalsze dochodzenie, jeśli tylko uznają to za konieczne w danych okolicznościach, które może objąć konsultacje z każdym innym zainteresowanym państwem członkowskim. Właściwe organy powinny również rozważyć warunki lub zabezpieczenia mające na celu uniknięcie wykorzystania udostępnionych funduszy lub zasobów gospodarczych do jakichkolwiek celów niezgodnych z celem wyłączenia. Dlatego na przykład bezpośrednie przelewy bankowe mogą zostać uznane za stosowniejsze niż płatności gotówką.

Przyznając zezwolenie, należy również w koniecznych przypadkach rozważyć stosowne warunki lub ograniczenia (np. dotyczące ilości lub wartości odsprzedaży funduszy lub zasobów gospodarczych, które mogą być udostępnione każdego miesiąca), uwzględniając kryteria zawarte w rozporządzeniach. Wszystkie zezwolenia powinny być przyznawane w formie pisemnej i przed wykorzystaniem lub udostępnieniem funduszy lub zasobów gospodarczych, których ono dotyczy [one dotyczą].

61. Rozporządzenia zobowiązują właściwe organy do powiadomienia osoby składającej wniosek i innych państw członkowskich o przyznaniu zezwolenia [...].

Okoliczności faktyczne w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

- 11 Rozporządzeniem nr 588/2011 i decyzją Rady 2011/357/WPZiB z dnia 20 czerwca 2011 r. zmieniającą decyzję 2010/639/WPZiB dotyczącą środków ograniczających skierowanych przeciwko niektórym urzędnikom z Białorusi (Dz.U. L 161, s. 25) strony przeciwne w postępowaniu głównym zostały umieszczone w wykazach osób objętych środkami ograniczającymi stosowanymi w państwach członkowskich Unii.
- 12 W celu zaskarżenia tych środków ograniczających zwróciły się one do litewskiej kancelarii adwokackiej, która wniosła do Sądu Unii Europejskiej skargi o stwierdzenie nieważności [sprawy: BelTechExport/Rada, T-438/11 (Dz.U. 2011, C 290, s. 15); Sport-Pari/Rada, T-439/11 (Dz.U. 2011, C 290, s. 15); BT Telecommunications/Rada, T-440/11 (Dz.U. 2011, C 290, s. 16); Pieftiew/Rada, T-441/11 (Dz.U. 2011, C 290, s. 17)].
- 13 W dniu 3 sierpnia 2011 r. kancelaria adwokacka z tytułu wykonanych usług prawnych wystawiła stronom przeciwnym w postępowaniu głównym cztery faktury, na podstawie których strony przeciwne w postępowaniu głównym przelały na rachunek bankowy kancelarii odpowiednie kwoty. Przelane kwoty zostały jednak zamrożone na rachunku bankowym tej kancelarii adwokackiej zgodnie z ustanowionymi przez Unię środkami ograniczającymi.
- 14 Stosownie do art. 3 rozporządzenia nr 765/2006 pomiędzy dniem 2 a 6 grudnia 2011 r. strony przeciwne w postępowaniu głównym wniosły do Użsienio reikalų ministerija i Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba o niestosowanie środków zamrażających zasoby finansowe w zakresie, w jakim te są niezbędne do zapłaty za wskazane usługi prawne.
- 15 Decyzjami z dnia 4 stycznia 2012 r. Użsienio reikalų ministerija postanowiło o nieprzyznaniu stronom przeciwnym w postępowaniu głównym odstępstwa przewidzianego w art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006. W decyzjach tych wyjaśniono, że „wszystkie okoliczności prawne i polityczne zostały uwzględnione”. Sąd odsyłający wskazuje, że w toku postępowania administracyjnego Użsienio reikalų ministerija sygnalizowało, iż jest w posiadaniu informacji, według których środki pieniężne stron przeciwnych w postępowaniu głównym przeznaczone na zapłatę za usługi prawne wyświadczone przez wskazaną kancelarię adwokacką zostały pozyskane w sposób niezgodny z prawem.

- 16 W dniu 19 stycznia 2012 r. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba wydała decyzje, w których wskazała na brak możliwości przychylenia się do wniosków o przyznanie odstępstwa wniesionych przez strony przeciwne w postępowaniu głównym przez wzgląd na odmowę pochodzącą od Užsienio reikalų ministerija.
- 17 Strony przeciwne w postępowaniu głównym wniosły do Vilniaus apygardos administracinis teismas (okręgowego sądu administracyjnego w Wilnie) skargę, żądając, by sąd ten stwierdził nieważność decyzji Užsienio reikalų ministerija z dnia 4 stycznia 2012 r. i decyzji Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba z dnia 19 stycznia 2012 r. oraz nakazał tym organom ponowne rozpatrzenie ich wniosków i wydanie uzasadnionych decyzji z uwzględnieniem mających zastosowanie przepisów prawa.
- 18 Wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2012 r. Vilniaus apygardos administracinis teismas uwzględnił w całości skargę wniesioną przez strony przeciwne w postępowaniu głównym i przekazał ich sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Užsienio reikalų ministerija i Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.
- 19 Užsienio reikalų ministerija wniosło od wyroku Vilniaus apygardos administracinis teismas skargę do Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (naczelnego sądu administracyjnego Litwy), żądając uchylecia tego wyroku i wydania nowego orzeczenia. Z żądaniem takim wystąpiło również Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.
- 20 W postępowaniu przed sądem odsyłającym Užsienio reikalų ministerija, opierając się na brzmieniu art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006, argumentowało, że gdy decyduje o tym, czy przyznać sporne odstępstwo, czy też nie, przysługują mu nieograniczone uprawnienia dyskrecjonalne. Taką wykładnię potwierdza fakt, że chodzi tu o kwestie polityczne odnoszące się do zewnętrznych stosunków państw członkowskich z innymi państwami, czyli o dziedzinę, w której organy państw członkowskich powinny dysponować szeroką swobodą działania.
- 21 Sąd odsyłający uważa jednakże, że w świetle dobrych praktyk i orzecznictwa Trybunału wykładnia tego przepisu powinna uwzględniać konieczność zagwarantowania ochrony praw podstawowych, wśród których znajduje się prawo do ochrony sądowej. W związku z tym sąd ten wskazuje, że jedyną możliwością doprowadzenia do zniesienia obowiązywania środków ograniczających jest wniesienie skargi do Sądu, lecz zgodnie z art. 43 i 44 regulaminu postępowania przed Sądem nieodzowna do tego jest reprezentacja przez adwokata lub radcę prawnego. Sąd odsyłający podkreśla wreszcie, że w sprawach tego rodzaju Sąd przeprowadza pełną ocenę złożonych przez skarżących wniosków o przyznanie pomocy prawnej i w razie konieczności pomoc taką przyznaje.
- 22 W tych okolicznościach Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytania prejudycjalne:
- „1) Czy art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia [...] nr 765/2006 [...] należy interpretować w ten sposób, że organowi odpowiedzialnemu za stosowanie zwolnienia określonego w art. 3 ust. 1 pkt b) tego rozporządzenia przysługuje nieograniczona władza dyskrecjonalna, gdy rozstrzyga on sprawę przyznania zwolnienia?
- 2) W razie udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze: jakimi kryteriami organ ten powinien się kierować i jakimi kryteriami jest on związany, gdy rozstrzyga sprawę przyznania zwolnienia określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia [...] nr 765/2006 [...]?
- 3) Czy art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia [...] nr 765/2006 [...] należy interpretować w ten sposób, że rozpatrując sprawę przyznania żadanego zwolnienia, organ odpowiedzialny za przyznanie wyżej wymienionego zwolnienia jest uprawniony lub zobowiązany do uwzględnienia między innymi faktu, że skarżący będący wnioskodawcami dążą do urzeczywistnienia swoich podstawowych praw (w niniejszej sprawie, prawa do ochrony sądowej), jakkolwiek powinien on także zadbać o to, by jeżeli w szczególnym przypadku zwolnienie zostaje przyznane, nie zaprzeczyło to celowi

przewidzianej sankcji oraz aby zwolnienia nie nadużyto (na przykład w przypadku, gdyby kwota przydzielona na zapewnienie środka prawnego była oczywiście nieproporcjonalna w stosunku do zakresu wyświadczonych usług prawniczych)?

- 4) Czy art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia [...] nr 765/2006 [...] należy interpretować w ten sposób, że jedną z racji uzasadniających nieprzyznanie zwolnienia określonego w tym przepisie może być niezgodny z prawem sposób pozyskania funduszy, przez których użycie ma zostać zrealizowane zwolnienie?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań od pierwszego do trzeciego

- 23 Przez pytania od pierwszego do trzeciego, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006 należy interpretować w ten sposób, że gdy właściwy organ krajowy orzeka w sprawie wniosku o przyznanie odstępstwa złożonego zgodnie z tym przepisem w celu wniesienia skargi zmierzającej do zakwestionowania zgodności z prawem środków ograniczających nałożonych przez Unię, przysługują mu nieograniczone uprawnienia dyskrecyjne, a w razie odpowiedzi przeczącej na to pytanie, jakie przesłanki i kryteria organ ten jest zobowiązany wziąć pod uwagę.
- 24 Należy stwierdzić, że orzekając w przedmiocie wniosku o uwolnienie zamrożonych funduszy zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006, właściwy organ krajowy stosuje prawo Unii. Co za tym idzie, jest on zobowiązany do przestrzegania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), stosownie do jej art. 51 ust. 1.
- 25 Artykuł 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006, mający na celu ułatwienie dostępu do usług prawnych, powinien zatem podlegać wykładni zgodnej z wymogami wynikającymi z art. 47 karty. Artykuł 47 akapit drugi zdanie drugie karty, odnoszący się do prawa do skutecznego środka prawnego, przewiduje, że każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela. Artykuł 47 akapit trzeci przewiduje w szczególności, że pomoc prawna jest udzielana osobom, które nie posiadają wystarczających środków, w zakresie, w jakim jest ona konieczna do zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości.
- 26 Zgodnie zatem z art. 47 karty, art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006 należy interpretować w ten sposób, że konsekwencją zamrożenia funduszy nie może być pozbawienie osób, których fundusze zostały zamrożone, skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości.
- 27 W rozpatrywanej sprawie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 19 akapit trzeci statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i z art. 43 § 1 akapit pierwszy regulaminu postępowania przed Sądem Unii Europejskiej skarga, jaka została wniesiona przez strony przeciwne w postępowaniu głównym i o jakiej mowa w postanowieniu odsyłającym, może zostać podpisana jedynie przez adwokata lub radcę prawnego.
- 28 Uzasadnieniem wymagań zawartych w art. 19 statutu Trybunału jest status adwokata lub rady prawnego jako osoby wspomagającej wymiar sprawiedliwości, której zadaniem jest udzielenie klientowi potrzebnej mu pomocy prawnej, przy zachowaniu całkowitej niezależności i w nadrzędnym interesie wymiaru sprawiedliwości (zob. podobnie wyroki: AM & S Europe/Komisja, 155/79, EU:C:1982:157, pkt 24; Akzo Nobel Chemicals i Akcros Chemicals/Komisja, C-550/07 P, EU:C:2010:512, pkt 42; a także Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej i Polska/Komisja, C-422/11 P i C-423/11 P, EU:C:2012:553, pkt 23). Trybunał orzekł już ponadto, że ponieważ statut Trybunału i regulamin

postępowania przed Trybunałem nie przewidują żadnych odstępstw lub wyjątków od tego obowiązku, przedłożenie skargi podpisanej przez samego skarżącego jest niewystarczające do celów wniesienia skargi (zob. postanowienie Correia de Matos/Parlament, C-502/06 P, EU:C:2007:696, pkt 12).

- 29 Z rozważań tych wynika, że gdy właściwy organ krajowy orzeka w sprawie wniosku o przyznanie odstępstwa od zamrożenia funduszy i zasobów gospodarczych zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006, nie przysługują mu nieograniczone uprawnienia dyskrecjonalne, lecz jest zobowiązany wykonywać swe kompetencje z poszanowaniem praw przewidzianych w art. 47 akapit drugi zdanie drugie karty, a w sytuacji takiej jak w postępowaniu głównym, uwzględniając fakt, że reprezentacja przez adwokata lub radcę prawnego jest niezbędna do wniesienia skargi zmierzającej do zakwestionowania zgodności z prawem środków ograniczających.
- 30 Rząd litewski utrzymuje, że sama odmowa przyznania odstępstwa, o którym mowa w art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006, nie narusza istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej, ponieważ osoba fizyczna lub prawna, która świadczy usługi prawne, może dysponować należnymi jej środkami finansowymi po uchyleniu środka zamrażającego fundusze i zasoby ekonomiczne. Argument ten opiera się jednak na założeniu powodzenia wniesionej skargi, podczas gdy skarga taka może się nie powieść. Co więcej, państwo członkowskie nie może wymagać od podmiotu zajmującego się zawodowo świadczeniem usług prawnych, by ponosił on takie ryzyko i taki koszt finansowy w sytuacji, gdy art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006 przewiduje możliwość przyznania odstępstwa od zamrożenia funduszy i zasobów finansowych celem zapewnienia pokrycia uzasadnionych kosztów honorariów i zwrotu wydatków poniesionych w związku ze świadczeniem usług prawnych.
- 31 Co do zastrzeżenia rządu litewskiego, zgodnie z którym strony przeciwne w postępowaniu głównym mogły wnieść o pomoc prawną przewidzianą przez prawo krajowe celem uzyskania pomocy adwokata, należy stwierdzić, że w art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006 prawodawca Unii ustanowił spójny system, który zapewnia poszanowanie praw zagwarantowanych w art. 47 karty pomimo zamrożenia funduszy. Gdy osoba umieszczona w wykazie stanowiącym załącznik I do tego rozporządzenia musi otrzymać potrzebne jej usługi prawne, nie należy jej uważać za pozostającą z powodu zamrożenia funduszy w niedostatku, lecz przeciwnie, powinna ona domagać się w tym celu uwolnienia określonych zamrożonych funduszy lub zasobów w razie spełnienia wszystkich warunków przewidzianych w tym przepisie. Wspomniany art. 3 ust. 1 lit. b) sam w sobie sprzeciwia się więc temu, by właściwy organ krajowy odmawiał uwolnienia funduszy ze względu na to, że osoba taka mogłaby wystąpić o pomoc prawną.
- 32 Co się tyczy kryteriów, które powinien wziąć pod uwagę właściwy organ krajowy przy orzekaniu w sprawie wniosku o przyznanie odstępstwa, należy stwierdzić, że art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006 przewiduje ograniczenia w zakresie sposobu wykorzystania funduszy, gdyż mają one zostać przeznaczone wyłącznie na pokrycie uzasadnionych honorariów i zwrot wydatków poniesionych w związku ze świadczeniem usług prawnych.
- 33 Wreszcie, aby jak najlepiej kontrolować sposób użycia uwolnionych funduszy, właściwy organ krajowy może uwzględnić zalecenia przewidziane w odnoszącym się do wyłączeń ze względów humanitarnych rozdziale VII tytułu C dobrych praktyk, mające *mutatis mutandis* zastosowanie do rozpatrywanego w postępowaniu głównym wniosku o przyznanie odstępstwa, gdy wniosek ten ma na celu skorzystanie ze skutecznej ochrony sądowej w drodze wniesienia skargi przeciwko środkom ograniczającym, którymi zostały objęte strony przeciwne w postępowaniu głównym. Zgodnie z dobrymi praktykami właściwy organ krajowy może ustalić warunki, jakie uzna za stosowne, aby w szczególności zagwarantować, że cel ogłoszonej sankcji nie zostanie zniweczony i że przyznane zwolnienie nie zostanie nadużyte. Organ ten może w szczególności dać przelewom bankowym pierwszeństwo przed płatnościami gotówką.

- 34 Ze względu na powyższe na pytania od pierwszego do trzeciego należy odpowiedzieć następująco:
- Artykuł 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006 należy interpretować w ten sposób, że gdy właściwy organ krajowy orzeka w sprawie wniosku o przyznanie odstępstwa złożonego zgodnie z tym przepisem w celu wniesienia skargi zmierzającej do zakwestionowania zgodności z prawem środków ograniczających nałożonych przez Unię, organowi temu nie przysługują nieograniczone uprawnienia dyskrecjonalne, lecz jest on zobowiązany wykonywać swe kompetencje z poszanowaniem praw przewidzianych w art. 47 akapit drugi zdanie drugie karty oraz uwzględniając fakt, że reprezentacja przez adwokata lub radcę prawnego jest niezbędna do wniesienia takiej skargi do Sądu.
  - Właściwy organ krajowy jest uprawniony do zbadania, czy fundusze objęte wnioskiem o uwolnienie są przeznaczone wyłącznie na pokrycie uzasadnionych kosztów honorariów oraz na zwrot wydatków poniesionych w związku ze świadczeniem usług prawnych. Może on także ustalić warunki, jakie uzna za stosowne, aby w szczególności zagwarantować, że nie zostanie zniweczony cel ogłoszonej sankcji i że przyznane odstępstwo nie zostanie nadużyte.

W przedmiocie pytania czwartego

- 35 Przez pytanie czwarte sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006 należy interpretować w ten sposób, że jedną z racji uzasadniających niestosowanie zwolnienia przewidzianego w tym przepisie może być niezgodny z prawem sposób pozyskania funduszy, przez których użycie ma zostać zrealizowane zwolnienie.
- 36 Jak wskazują strony przeciwne w postępowaniu głównym i Komisja Europejska, zajęcia lub konfiskaty funduszy pozyskanych niezgodnie z prawem można dokonać na podstawie różnych uregulowań wywodzących się zarówno z prawa Unii, jak i z prawa krajowego.
- 37 Uregulowania te są odrębne od rozporządzenia nr 765/2006, na podstawie którego zostały zamrożone fundusze stron przeciwnych w postępowaniu głównym. Rozporządzenie to nie ma bowiem na celu nałożenia sankcji za niezgodne z prawem pozyskanie funduszy, lecz jak wynika to z jego motywu 1, jego celem jest zastosowanie środków ograniczających wobec osób, które są odpowiedzialne za łamanie międzynarodowych standardów wyborczych podczas wyborów w dniu 19 marca 2006 r. na Białorusi.
- 38 Zamrożenie funduszy i zasobów gospodarczych stron przeciwnych w postępowaniu głównym powinno zatem zostać dokonane zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 765/2006, które przewiduje zasady tego zamrożenia funduszy i zasobów ekonomicznych oraz reżim prawny mający zastosowanie do tych funduszy i zasobów ekonomicznych.
- 39 Toteż odstępstwo od zamrożenia funduszy i zasobów ekonomicznych w celu dokonania zapłaty za usługi prawne należy oceniać zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006, który nie odnosi się w żaden sposób do pochodzenia funduszy i ich ewentualnego pozyskania w sposób niezgodny z prawem.
- 40 Na pytanie czwarte trzeba zatem odpowiedzieć, że art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006 należy interpretować w ten sposób, iż w sytuacji takiej jak ta w postępowaniu głównym, w której zamrożenie funduszy i zasobów ekonomicznych zostaje dokonane na podstawie tego rozporządzenia, odstępstwo od zamrożenia funduszy i zasobów ekonomicznych do celów dokonania zapłaty za usługi prawne należy oceniać zgodnie z tym przepisem, nieodnoszącym się w żaden sposób do pochodzenia funduszy i ich ewentualnego pozyskania w sposób niezgodny z prawem.

W przedmiocie kosztów

- ⁴¹ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczącego środków ograniczających wobec Białorusi, zmienionego rozporządzeniem wykonawczym Rady (UE) nr 84/2011 z dnia 31 stycznia 2011 r. i rozporządzeniem Rady (UE) nr 588/2011 z dnia 20 czerwca 2011 r., należy interpretować w ten sposób, że gdy właściwy organ krajowy orzeka w sprawie wniosku o przyznanie odstępstwa złożonego zgodnie z tym przepisem w celu wniesienia skargi zmierzającej do zakwestionowania zgodności z prawem środków ograniczających nałożonych przez Unię Europejską, organowi temu nie przysługują nieograniczone uprawnienia dyskrecjonalne, lecz jest on zobowiązany wykonywać swe kompetencje z poszanowaniem praw przewidzianych w art. 47 akapit drugi zdanie drugie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz uwzględniając fakt, że reprezentacja przez adwokata lub radcę prawnego jest niezbędna do wniesienia tej skargi do Sądu Unii Europejskiej.

Właściwy organ krajowy jest uprawniony do zbadania, czy fundusze objęte wnioskiem o uwolnienie są przeznaczone wyłącznie na pokrycie uzasadnionych kosztów honorariów oraz na zwrot wydatków poniesionych w związku ze świadczeniem usług prawnych. Może on także ustalić warunki, jakie uzna za stosowne, aby w szczególności zagwarantować, że nie zostanie zniweczony cel ogłoszonej sankcji i że przyznane odstępstwo nie zostanie nadużyte.

- 2) Artykuł 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 765/2006, zmienionego rozporządzeniem wykonawczym nr 84/2011 i rozporządzeniem nr 588/2011, należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak ta w postępowaniu głównym, w której zamrożenie funduszy i zasobów ekonomicznych zostaje dokonane na podstawie tego rozporządzenia, odstępstwo od zamrożenia funduszy i zasobów ekonomicznych do celów dokonania zapłaty za usługi prawne należy oceniać zgodnie z tym przepisem, nieodnoszącym się w żaden sposób do pochodzenia funduszy i ich ewentualnego pozyskania w sposób niezgodny z prawem.

Podpisy